

Predikan, Enebykyrkan Fjärde söndagen e. Tref. *Att inte döma*
Hes. 18:30-32, Gal. 6:1-7, Luk. 6.36-42

Jenny Karlsson

Ett klassiskt gammalt indianskt talesätt säger: döm inte en annan människa förrän du har gått en mil i den människans skor. Frågan om att människan har lätt att döma andra tycks vara allmänmänsklig och universell och det är också denna mänskliga brist som återspeglas i det rabbinska talesätt Jesus använder då han talar om flisan och bjälken. Frågan om att döma eller ej tycks vara ständigt aktuell och den tål verkligen att funderas över.

För några år sedan utsattes en flicka på högstadiet i den lilla norrländska orten Bjästa för en våldtäkt av en jämnårig kille i samma skola. Våldtäkten blev känd i det lilla samhället och någon vecka senare skulle det firas skolavslutning i kyrkan. Prästen ville förmodligen vara en god och icke dömande kristen och tyckte att det var en fin gest att den våldtäktsanklagade pojken fanns med och delade ut blommor vid högtiden. Kanske trodde han rent av att de två skulle kunna försonas där och då i kyrkan? Resultatet blev istället att det var flickan som indirekt dömdes hårt och orättfärdigt, som inte orkade vara där.

Uppenbarligen förstod inte prästen vidden av vad ett övergrepp gör med en människa. Han förstod sig inte heller på strukturer som gör att vi människor så mycket lättare frikänner en man än en kvinna eller att kvinnan genom historien belagts med sexuell skuld och har skammats ut ur gemenskapen. Troligtvis ville han väldigt väl men det blev så fel, så som det ibland blir när människor vill agera icke-dömande.

Händelsen uppmärksammades, med rätta i media, och man fördömde prästens ”lama” handlande. Så långt var det nog rätt och riktigt men sedan drog det berömda drevet igång och fördömelserna som nu kom att rikta sig mot den stackars, konflikträdde prästen var inte nådiga.

Kan Gud förlåta allt? Ska vi förlåta allt? Frågan är nära sammanlänkad med dagens tema: ”Att inte döma”. Efter attacken på Drottninggatan tillskrevs domprosten Hans Ulfvebrandt, felaktigt ett citat av en företrädare för Sverigedemokraterna när han timmarna efter lastbilsattacken påstods ha sagt att ”allt kan förlåtas”.

Sverigedemokraten ville ha hårdare tag och inte någon mesig kristen förlåtelse. Citatet var felaktigt men dilemmat kring förlåtelse kontra fördömelse står kvar. Somligt måste kunna fördömas och ibland kan talet och kravet om förlåtelse i själva verket bli den grövsta, missriktade domen, den största bjälken i det egna ögat som gör att vi inte ser klart. Samtidigt, måste vi som kristna tala om förlåtelsens möjligheter och djup?

Låt oss först fastställa att ett icke-dömande sinnelag aldrig får blandas samman med överslätande konflikträdsla. Låt oss sedan tillägga att som människor behöver vi tid. Även om vi tror på en gränslös förlåtelse är det inte alltid läge att tala om den, framför allt inte att avkräva den från andra. Låt oss i så fall först gå en mil i den människans skor.

Det finns tillfällen, då framtiden kommer att döma oss om vi inte dömer och fördömer. Vi har alla sett de stirrande blickarna från utmärglade människor i koncentrationslägren. Vi har sett konsekvenserna efter atombomberna i Hiroshima och Nagasaki. Varför gjorde omvärlden inte något i tid? Så kommer också framtiden döma oss som ser på då flyende människor tar sig över haven i båtar och små barn drunknar och spolats i land. Eller ett klimat som kollapsar under mänsklighetens utnyttjande av jordens ändliga resurser. Eller då världsledare som Donald Trump och Kim Jong Un använder kärnvapen och världspolitik som sin egen sandlåda. Varför gör ingen något? Barn och kvinnor utsätts för våld och övergrepp. Ibland i kyrkan. Omgivningen vet men ingen reagerar. Varför? Det finns sådant som omgivningen och omvärlden måste fördöma. Annars ställer vi oss på de skyldigas sida. Att inte döma handlar inte om att förhålla sig neutral i alla lägen. Ibland handlar det om att träda fram och säga STOPP.

Så uppmanar också vår epistel-text att visa varandra till rätta. Men att tillrättavisa varandra med förevändningen om att göra det ”kärleksfullt” har varit och är ett sätt för människor, också kristna, att utöva makt och agera ut sin egen övertygelse som ensidigt sann och därigenom förtrycka andra. Istället för att utmana den egna förståelsen av det där med homosexualitet, sex före äktenskapet, missbruk och så vidare så

har det varit enklare att hålla fast vid den egna trygga övertygelsen som gudomlig och domen har fallit över dem som levtt annorlunda. Ett ”kärleksfullt” tillrättavisande har istället blivit skambeläggande av människor som förväntats att be om ursäkt, t ex inför en församling....

Kanske kan det också i vår tid, då idealen ofta är höga, ske tillrättavisanden med förevändningen att vara kärleksfulla men i själva verket ter de sig skambeläggande och obarmhärtiga?

För mig blir det tydligt i exemplet med prästen i Bjästa men det kan också visa sig i andra samhälleliga frågor om hur vi ska leva väl med varandra i vårt samhälle. Det må vara rätt och nödvändigt att framföra de goda tankarna om hur vi ska rädda vår miljö, hur män och kvinnor ska förhålla sig till varandra ...men ibland tycks den ideologiska såväl som den religiösa övertygelsen viktigare än att se och möta medmänniskan. Då grumlas våra blickar av bjälkar och det tycks många gånger bli lättare att bli politisk än att i barmhärtighet möta sin medmänniska.

Det verkar onekligen något komplicerat detta med att döma eller inte döma. Så vad kan vi då sammanfattningsvis säga om denna diskussion? Jag tänker att ett förlåtande sinnelag får aldrig förväxlas med konflikträdsla. En del saker måste fördömas, annars ställer vi oss på de

Predikan, Enebykyrkan Fjärde söndagen e. Tref. *Att inte döma*

Hes. 18:30-32, Gal. 6:1-7, Luk. 6.36-42

skyldigas sida och dömer därmed de redan utsatta offren. Samtidigt kan även ett rättvist fördomande väldigt snabbt ändra karaktär när blicken på medmänniskan grumlas av den egna övertygelsen eller viljan att göra rätt. När Jesus säger åt oss att inte döma är det förmodligen inte en uppmaning att slaviskt följa, utan ett sätt att göra oss uppmärksamma på oss själva och reda ut varför vi dömer eller inte.

Vi får också påminna oss om att med Gud är det annorlunda. Det som är dolt och grumligt för oss är klart för Gud. Gud ser med en klar blick på var och en av oss. När vi misslyckas med att döma eller inte döma, när vi är dem som blir fördömda så finns det alltid en ny möjlighet, om inte hos människor så hos Gud. Låt mig därför avsluta med psaltarens ord. (Ps. 62:2-9)

Bara hos Gud finner jag ro,

från honom kommer min räddning.

Han är klippan som räddar mig,

min borg där jag står trygg.

Hur länge skall ni ansätta mig,

samfällt storma an som mot en lutande vägg, en fallfärdig mur?

De har enats om att störta ner mig. De älskar svek,

med munnen välsignar de, men i sitt hjärta förbannar de.

Bara hos Gud finner jag ro,

från honom kommer mitt hopp.

Han är klippan som räddar mig,

min borg där jag står trygg.

Från Gud kommer min hjälp och min ära,

Gud är min tillflykt, min starka klippa.

Sätt alltid din lit till honom, du folk, öppna ditt hjärta inför honom.

Gud är vår tillflykt.